

ੴ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰ

130

ਦੂਜਾ ਭਾਉ

ਭਾਗ-ਪ

‘ਖੋਜੀ’

ਦੂਜਾ ਭਾਉ

ਭਾਗ-5

ਰੱਬ ਇਕ ਹੈ।

ਰੱਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੌਜ ਵਿਚ ਕੁਦਰਤ ਸਾਜੀ।

ਇਸ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਵਜ਼ਹ ਨਾਲ —

‘ਦੂਜੇ ਭਾਉ’
ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਹੋਈ।

ਜਦ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਮਨ ਦਾ —

ਰੁਖ

ਆਪਣੇ ਕਰਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵੱਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ —

‘ਗੁਰਮੁਖ’ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪਰ, ਜਦ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਮਨ ਦਾ ਰੁਖ ‘ਮਾਇਆ’ ਵੱਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਰਤੇ ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਨੂੰ ‘ਭੁੱਲ’ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ‘ਮਨਮੁਖ’ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸੇ —

‘ਭੁੱਲ’

ਵਿਚੋਂ ਹੀ ‘ਦੂਜਾ-ਭਾਉ’ ਉਪਜਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦੂਜੇ ਭਾਉ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਇਨਸਾਨ ਗਲਤਾਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ —

ਹਉ ਹਉ ਕਰਤੀ ਸਭ ਮੁਈ ਸੰਪਉ ਕਿਸੈ ਨ ਨਾਲਿ ॥

ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਦੁਖੁ ਪਾਇਆ ਸਭ ਜੋਹੀ ਜਮਕਾਲਿ ॥ (ਪੰਨਾ-੮੪-੮੫)

ਇਹੁ ਜਗੁ ਮਾਇਆ ਮੋਹਿ ਵਿਆਪਿਆ

ਦੂਜੈ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਇ ॥

(ਪੰਨਾ-੪੩੦)

ਜਗਤੁ ਅਗਿਆਨੀ ਅੰਧੁ ਹੈ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਕਰਮ ਕਮਾਇ ॥
 ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਜੇਤੇ ਕਰਮ ਕਰੇ ਦੁਖੁ ਲਗੈ ਤਨਿ ਧਾਇ ॥ (ਪੰਨਾ-ਪੰਚ)

ਅਨਿਕ ਜਨਮ ਬੀਤੀਅਨ ਭਰਮਾਈ ॥
 ਘਰਿ ਵਾਸੁ ਨ ਦੇਵੈ ਦੁਤਰ ਮਾਈ ॥ ੩ ॥
 ਦਿਨੁ ਰੈਨਿ ਅਪਨਾ ਕੀਆ ਪਾਈ ॥
 ਕਿਸੁ ਦੋਸੁ ਨ ਦੀਜੈ ਕਿਰਤੁ ਭਵਾਈ ॥ ੪ ॥ (ਪੰਨਾ-੨੪੫)

ਸਾਧੇ ਇਹੁ ਜਗੁ ਭਰਮ ਭੁਲਾਨਾ ॥
 ਰਾਮ ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨੁ ਛੋਡਿਆ ਮਾਇਆ ਹਾਬਿ ਬਿਕਾਨਾ ॥ (ਪੰ.-੯੮)

ਕਈ ਪ੍ਰਾਣੀ ਐਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਨਾਲ
 ਹੀ ਪਰਮਾਰਥ ਵੱਲ ਵੀ 'ਠਾਠਾ-ਬਾਗਾ' ਕਰ ਛਡਦੇ ਹਨ।

ਲੇਕਿਨ ਬਿਪਤਾ ਪਈ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ —

'ਰੱਬ' ਨਾਲੋਂ 'ਘੁੰਨ' ਨੇੜੇ ਲਗਦਾ ਹੈ!

ਬਿਪਤਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਇਹ —

- 1) ਅਕਲਾਂ ਘੋਟਦੇ ਹਨ
- 2) ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਪਵਾਉਂਦੇ ਹਨ
- 3) ਰਿਸ਼ਵਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ
- 4) ਹੋਰ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨੀਵੇਂ ਹਥਕੰਢੇ ਵਰਤਦੇ ਹਨ

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੂਜਾ-ਪਾਠ ਵੀ ਕਰਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਜੀਵਨ ਦੁਬਿਧਾ, ਭਰਮ ਜਾਂ
 ਸਹਿਸੇ ਵਿਚ ਵਿਅਰਥ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਇਸ ਦੋਚਿਤੀ ਹਾਲਤ
 ਨੂੰ ਇਉਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ —

ਕਰੈ ਦੁਹਕਰਮ ਦਿਖਾਵੈ ਹੋਰੁ ॥
 ਰਾਮ ਕੀ ਦਰਗਹ ਬਾਧਾ ਚੌਰੁ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੯੪)

ਖਸਮੁ ਛੋਡਿ ਦੂਜੈ ਲਗੇ ਛੁਬੇ ਸੇ ਵਣਜਾਰਿਆ ॥ (ਪੰਨਾ-੪੨੦)

ਜਿਨ੍ਹਾ ਨੇਹੁ ਦੂਜਾਣੇ ਲਗਾ
 ਝੂਰਿ ਮਰਹੁ ਸੇ ਵਾਢੀਆ ॥ (ਪੰਨਾ-੨੬੧)

ਦੁਹ ਵਿਚਿ ਦੁਖੀ ਦੁਬਾਜਰੇ ਖਰਬੜ ਹੋਏ ਖੁਦੀ ਖੁਆਰਾ ।.....

ਨਾ ਉਰਵਾਰੁ ਨ ਪਾਰੁ ਹੈ ਗੋਤੇ ਖਾਨਿ ਭਰਮੁ ਸਿਰਿ ਭਾਰਾ । (ਵਾ. ਭਾ. ਗੁ. ੩੩/੧)

ਦੂਜਾ ਭਾਉ ਦੁਬਾਜਰਾ ਮਨ ਪਾਟੈ ਖਰਬਾੜ੍ਹ ਖੀਰਾ ।

ਅਗਹੁ ਮਿਠਾ ਹੋਇ ਮਿਲੈ ਪਿਛਹੁ ਕਉਜ਼ਾ ਦੋਖੁ ਸਰੀਰਾ ।

(ਵਾ. ਭਾ. ਗੁ. ੩੩/੧੫)

ਦੁਚਿਤੇ ਕੀ ਦੁਇ ਬੂਨਿ ਗਿਰਾਨੀ ਮੋਹ ਬਲੇਡਾ ਟੂਟਾ ॥

ਤਿਸਨਾ ਛਾਨਿ ਪਰੀ ਧਰ ਉਪਰਿ ਦੁਰਮਤਿ ਭਾਂਡਾ ਛੂਟਾ ॥ (ਪੰਨਾ-੩੩੧)

ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨੀ ਸਾਡੇ ਓਪਰੇ ਜਿਹੇ ਮਨ ਤੇ
ਦਿਮਾਗ ਤਾਈਂ ਸੀਮਿਤ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਜੇ ਸਤਿਗੁਰ ਲਈ ਸ਼ਰਧਾ-ਭਾਵਨੀ ਦ੍ਰੋਝੁ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਅਨੁਭਵ
ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਾਨੂੰ ਇਉਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ—

ਹੋਇ ਇਕਤ੍ਰੁ ਮਿਲਹੁ ਮੇਰੇ ਭਾਈ

ਦੁਬਿਧਾ ਦੂਰਿ ਕਰਹੁ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥

ਹਰਿ ਨਾਮੈ ਕੇ ਹੋਵਹੁ ਜੋੜੀ

ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੈਸਹੁ ਸਫਾ ਵਿਛਾਇ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੧੮੫)

ਦੂਜੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਸਤਿਸੰਗਤ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਦਰਸਾਈ
ਹੋਈ ਜੀਵਨ-ਸੇਧ ਦੁਆਰਾ —

ਦੁਬਿਧਾ ਦੂਰ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤੇ

ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਲਿਵ ਲਾਉਣੀ ਹੈ

ਪਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ਮਾਨਸਿਕ ਜੀਵਨ-ਰੋੜ੍ਹ ਵਿਚ ਇਤਨੀ
ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਰੁੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ 'ਦੂਜੇ ਭਾਉ' ਵਾਲੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ
ਕੁਝ —

ਸੋਚਣ

ਵਿਚਾਰਨ

ਸਮਝਣ

ਕਮਾਉਣ

ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਭਾਸਦੀ ! ਨਾ ਹੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਸ ਇਲਾਹੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਛੂੰਘੇ ਭਾਵਾਂ
ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਫੁਰਸਤ ਹੈ !!

ਅਸੀਂ ਨਿੱਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ-ਸੁਣਦੇ, ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਇਸ ਮਾਇਕੀ ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵੇ ਦੇ 'ਦੂਜੇ ਭਾਉ' ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਅਮੇਲਕ ਜੀਵਨ ਅਜਾਈ ਗੁਆ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੀ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਉਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ —

ਹਉਮੈ ਵਿਚਿ ਸਭਿ ਪੜਿ ਥਕੇ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਖੁਆਰੁ ॥ (ਪੰਨਾ-੬੫੦)

ਜਗਿ ਗਿਆਨੀ ਵਿਰਲਾ ਆਚਾਰੀ ॥

ਜਗਿ ਪੰਡਿਤੁ ਵਿਰਲਾ ਵੀਚਾਰੀ ॥ (ਪੰਨਾ-੪੧੩)

ਪੰਡਿਤ ਵਾਚਹਿ ਪੋਖੀਆ ਨ ਬੁਝਹਿ ਵੀਚਾਰ ॥

ਅਨ ਕਉ ਮਤੀ ਦੇ ਚਲਹਿ ਮਾਇਆ ਕਾ ਵਾਪਾਰ ॥

ਕਥਨੀ ਝੱਠੀ ਜਗ ਭਵੈ ਰਹਣੀ ਸਬਦ ਸ ਸਾਰ ॥

ਪਾਠ ਪੜਿਓ ਅਰ ਬੇਦ ਬੀਚਾਰਿਓ ਨਿਵਲਿ ਭਾੰਗਮ ਸਾਧੇ ।

ਪੰਚ ਜਨਾ ਸਿਉ ਸੰਗ ਨ ਛਟਕਿਓ ਅਧਿਕ ਅਹੰਬਧਿ ਬਾਧੇ ॥ (ਪੰਨਾ-੯੪੧)

ਪੁਜਾ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰ ਬਿਧਿ ਨਹੀ ਜਾਣਹਿ

ਦੁਜੇ ਭਾਈ ਮਲ੍ਹ ਲਾਈ ॥ (ਪੰਨਾ-੯੧੦)

ਕੁਰ ਕ੍ਰਿਆ ਉਰਝਿਓ ਸਭਹੀ ਜਗ੍ਹਾ

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਕੋ ਭੇਦ ਨ ਪਾਇਓ ॥ (ਸਵੱਜੇ ਪਾ: ੧੦)

ਸਾਡਾ ਇਹ ਹੁਉਮੈ-ਵੇੜਿਆ ਮਨ ਅਨੇਕਾਂ ਰੰਗਾਂ-ਭੇਖਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਤੁੰਗਾਂ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਭਰਮਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੀ ਬਦਲਵੀਂ ਰੰਗਤ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਸਾਡਾ —

ਜੀਵਨ

ਸ਼ਾਖਸੀਅਤ

पारमिक निसचे

ਕਰਮ ਕਿਰਿਆ

यरम करम

ਭਾਵਨੀ

ਵੀ ਬਦਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ —

ਕਬਹੂ ਜੀਅੜਾ ਉਡਿ ਚੜਤੁ ਹੈ ਕਬਹੂ ਜਾਇ ਪਇਆਲੇ ॥

ਲੋਭੀ ਜੀਅੜਾ ਬਿਰੁ ਨ ਰਹਤੁ ਹੈ ਚਾਰੇ ਕੁੰਡਾ ਭਾਲੇ ॥

(ਪੰਨਾ-੮੭੬)

ਇਹੁ ਮਨੂਆ ਖਿਨੁ ਨ ਟਿਕੈ ਬਹੁ ਰੰਗੀ

ਦਹ ਦਹ ਦਿਸਿ ਚਲਿ ਚਲਿ ਹਾਢੇ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੨੦-੨੧)

ਮਨ ਕੇ ਅਧਿਕ ਤਰੰਗ ਕਿਉ ਦਰਿ ਸਾਹਿਬ ਛੁਟੀਐ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੦੮੮)

ਖਿਨੁ ਆਵੈ ਖਿਨੁ ਜਾਵੈ ਦੁਰਗੰਧ ਮੜੈ ਚਿਤੁ ਲਾਇਆ ਰਾਮ ॥ (ਪੰਨਾ-੪੪੨)

ਇਸੇ 'ਦੂਜੇ ਭਾਉ' ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਅੰਦਰਲਾ 'ਆਪਾ' ਕਈ ਮਾਇਕੀ ਤੁੰਗਾਂ ਵਿਚ
ਬੇਲ੍ਹੁਦਾ ਹੋਇਆ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੋਂ ਬੇ-ਸੁਰਾ (out of tune) ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ —

ਮਨੂਆ ਦਹ ਦਿਸ ਧਾਵਦਾ

ਓਹੁ ਕੈਸੇ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵੈ ॥

(ਪੰਨਾ-੫੯੫)

ਜਿਨੁ ਮਨਿ ਹੋਰੁ ਮੁਖਿ ਹੋਰੁ ਸੇ ਕਾਂਢੇ ਕਚਿਆ ॥

(ਪੰਨਾ-੪੮੮)

ਸਾਧੋ ਇਹੁ ਜਗੁ ਭਰਮ ਭੁਲਾਨਾ ॥

ਰਾਮ ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨੁ ਛੋਡਿਆ ਮਾਇਆ ਹਾਬਿ ਬਿਕਾਨਾ ॥

(ਪੰਨਾ-੬੮੪)

ਜਦੁ 'ਦੂਜੇ ਭਾਉ' ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਮਨ ਆਪਣੇ ਹੀ 'ਆਪੇ' ਅਰਥਾਤ ਆਪਣੇ ਅੰਤ੍ਰਾਤਮੇ
ਨਾਲ —

ਬੇ-ਸੁਰਾ (out of tune)

ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਹੋਰਨਾਂ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਸੁਰ (intune) ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਜੇ ਭਾਉ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ —

ਆਪਣੇ 'ਆਪੇ' ਨਾਲ

ਘਰਦਿਆਂ ਨਾਲ

ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨਾਲ

ਸਬੰਧੀਆਂ ਨਾਲ

ਸਾਬੀਆਂ ਨਾਲ

ਸੰਸਾਰ ਨਾਲ

ਧਰਮ ਨਾਲ

ਗੁਰੂ ਨਾਲ

ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ -

ਆਪਣੇ ਰੱਬ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਵੀ —

ਬੇ-ਸੁਰੇ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹਾਂ !

ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਸਾਡੇ —

ਮਨ ਅੰਦਰ
ਚਿਤ ਅੰਦਰ
ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਅੰਦਰ
ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ
ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ
ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ
ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ

ਬੇਸ਼ਰੇਪਨ

ਅਥਵਾ 'ਦੂਜੇ ਭਾਉ' ਦਾ ਬੋਲ-ਬਾਲਾ ਹੈ।

‘ਇਹੁ ਮਨ ਜਲਿਆ ਦੂਜੈ ਦੋਇ’ ਦੇ ਗੁਰਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ‘ਦੂਜੇ ਭਾਉ’ ਦੇ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਕਾਰਨ —

ਈਰਖਾ-ਦਵੈਤ
ਲਬ-ਲੋਭ-ਹੰਕਾਰ
ਤੇ ਹਉਮੈ

ਦੇ ਭਾਂਬੜ ਮਚ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਾਡੀ 'ਚੌਪਰੁਣੇ' ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਨੇ ਸਾਡੇ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਈਰਖਾ-ਦਵੈਤ ਦੇ ਭੁੰਬੜ ਮਚਾਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਇਹ ਹਉਮੈ ਦੇ ਭਾਂਬੜ ਦਿਸਦੇ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਗੁੱਝੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਾਡੇ ਅੰਤਰਗਤ ਸਾਡੇ 'ਆਪੇ' ਨੂੰ ਜਲਾ ਰਹੇ ਹਨ —

ਜਗਤ ਜਲੰਦਾ ਡਿਨ ਮੈਂ ਹਉਮੈ ਦੁਜੇ ਭਾਏ ॥

(ਪੰਨਾ-੯੫)

ਗੜੀ ਭਾਹਿ ਜਲੈ ਸੰਸਾਰਾ ਭਰਾਤ ਨ ਬਿਆਪੈ ਮਾਇਆ ॥

(ਪੰਨਾ-੬੭੩)

ਹਉਮੈ ਜਲ੍ਹਤੇ ਜਲਿ ਮਦੇ ਭਾਮਿ ਆਏ ਦਜੈ ਭਾਇ ॥

(ਪੰਨਾ-੯੪੩)

ਅਗਨਿ ਕਟੰਬ ਸਾਗਰ ਸੰਸਾਰ ॥

ਭਰਮ ਮੋਹ ਅਗਿਆਨ ਅੰਧਾਰ ॥

(ਪੰਨਾ-੬੭੫)

ਤਨੁ ਜਲਿ ਬਲਿ ਮਾਟੀ ਭਇਆ ਮਨੁ ਮਾਇਆ ਮੋਹਿ ਮਨੂਰੁ ॥

ਅਉਗਣ ਫਿਰਿ ਲਾਗੂ ਭਏ ਕੂਰਿ ਵਜਾਵੈ ਤੂਰੁ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੯)

ਜੀਅੜਾ ਅਗਨਿ ਬਰਾਬਰਿ ਤਪੈ ਭੀਤਰਿ ਵਗੈ ਕਾਤੀ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੫੬)

ਇਸ ਗੁੱਝੀ ਹਉਮੈ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਆਪ ਵੀ ਸੜ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਜਿਥੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਉਥੇ ਵੀ ਇਸ ਗੁੱਝੀ ਅੱਗ ਦੀ ਚੁਆਤੀ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਧਰਮ-ਅਸਥਾਨ ਸਾਡੇ ਮਨ, ਚਿਤ, ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਨੂੰ ਇਸ ਗੁੱਝੀ ਅੱਗ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਰਚੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਧਰਮ-ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣੀ ਈਰਖਾ-ਦਵੈਤ, ਨਫਰਤ, ਸਾੜੇ, ਚੌਪਰ-ਪੁਣੇ ਤੇ ਹਉਮੈ ਅਥਵਾ ‘ਦੂਜੇ ਭਾਉ’ ਦੀ ਗੁੱਝੀ ਅੱਗ ਜਾ ਲਾਈ ਹੈ।

ਫਿਰ ਠੰਢ ਕਿਥੇ ?

ਬਾਹਰਿ ਕੀ ਅਗਨਿ ਬੂਝਤ ਜਲ ਸਰਿਤਾ ਕੈ
ਨਾਉ ਮੈ ਜਉ ਆਗ ਲਾਗੈ ਕੈਸੇ ਕੈ ਬੁਝਾਈਐ ।

ਬਾਹਰਿ ਸੈ ਭਾਗਿ ਓਟ ਲੀਜੀਅਤ ਕੋਟ ਗੜ੍ਹ
ਗੜ੍ਹ ਮੈ ਜਉ ਲੂਟਿ ਲੀਜੈ ਕਹੋ ਕਤ ਜਾਈਐ ।
ਚੋਰਨ ਕੈ ਤ੍ਰਾਸ ਜਾਇ ਸਰਨਿ ਨਰਿਦ ਗਹੈ
ਮਾਰੈ ਮਹੀਪਤਿ ਜੀਉ ਕੈਸੇ ਕੈ ਬਚਾਈਐ ।
ਮਾਇਆ ਡਰ ਡਰਪਤ ਹਾਰਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਵੈ
ਤਹਾਂ ਜਉ ਬਿਆਪੈ ਮਾਇਆ ਕਹਾਂ ਠਹਰਾਈਐ ॥

(ਕ. ਭਾ. ਗ. ੫੪੪)

ਅਜਕਲੁ ਪਿਛਲੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਨਾਲੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ —

ਧਰਮ-ਅਸਥਾਨ ਬਣ ਗਏ ਹਨ
ਪਾਠ ਪੂਜਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ
ਕਬਾ ਵਾਰਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ
ਕੀਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ
ਲੇਖ-ਕਿਤਾਬਾਂ-ਗਰੰਥ ਲਿਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ
ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਹਨ
ਸਤਿਸੰਗ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ

ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਡੀ ਸਮੁੱਚੀ —

ਮਾਨਸਿਕ
ਬਾਈਚਾਰਕ
ਧਾਰਮਿਕ
ਆਤਮਿਕ

ਅਵੱਸਥਾ ਅੱਗੇ ਨਾਲੋਂ ਨਿੱਘਰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ-ਰੋੜ੍ਹ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਧਾਰਮਿਕ ਜੀਵਨ ਹੈ। ਸਾਡੇ —

ਘਰਾਂ ਵਿਚ
ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ
ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚ
ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ

ਹਰ ਜਗਹ 'ਦੂਜੇ-ਭਾਉ' ਦਾ ਹੀ ਬੋਲ-ਬਾਲਾ ਤੇ ਵਰਤ-ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਓਪਰੇ ਮਨ ਨਾਲ ਹੀ ਪੜ੍ਹ-ਸੁਣ੍ਹ ਛਡਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡਾ —

ਮਨ
ਚਿਤਾ
ਬੁੱਧੀ
ਅੰਤਹਕਰਨ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅੰਤ੍ਰੀਵ ਭਾਵ — ਅਥਵਾ 'ਅਨੁਭਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਕਲਾ' ਨਾਲ ਛੂੰਹਦਾ ਜਾਂ ਪਰਸਦਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਅਸੀਂ ਓਪਰੇ ਜਿਹੇ ਮਨ ਨਾਲ ਠਾਠਾ-ਬਾਗਾ ਕਰ ਛਡਦੇ ਹਾਂ।

ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੀ ਇਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਸੁਣਦਿਆਂ 'ਮਨ ਨਹੀਂ ਟਿਕਦਾ' !

ਜੇਕਰ ਲੋਹੇ ਨੂੰ ਪਾਰਸ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਹੀ ਫੇਰੀ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਉਸ ਉਤੇ ਪਾਰਸ ਕਲਾ ਨਹੀਂ ਵਰਤ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਲੋਹਾ ਸੌਨਾ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ —

ਪੜੀਐ ਗੁਨੀਐ ਨਾਮੁ ਸਭੁ ਸੁਨੀਐ ਅਨਭਉ ਭਾਉ ਨ ਦਰਸੈ ॥

ਲੋਹਾ ਕੰਚਨ ਹਿਰਨ ਹੋਇ ਕੈਸੇ ਜਉ ਪਾਰਸਹਿ ਨ ਪਰਸੈ ॥ (ਪੰਨਾ-੯੭੩)

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਪਿਆਨ' ਤੋਂ ਬਿਨ੍ਹਾ ਸਾਡੇ ਮਨ ਉਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਪਾਰਸ-ਕਲਾ ਨਹੀਂ
ਵਰਤ ਸਕਦੀ —

ਜੈਸੇ ਖਾਂਡੁ ਖਾਂਡੁ ਕਹੈ ਮੁਖਿ ਨਹੀਂ ਮੀਠਾ ਹੋਇ
ਜਬ ਲਗ ਜੀਭ ਸ੍ਰਾਦਿ ਖਾਂਡ ਨਹੀਂ ਖਾਈਐ ।
ਜੈਸੇ ਰਾਤ ਅੰਧੇਰੀ ਮੈਂ ਦੀਪਕ ਦੀਪਕ ਕਹੈ
ਤਿਮਰ ਨ ਜਾਈ ਜਬ ਲਗ ਨ ਜਰਾਈਐ ।
ਜੈਸੇ ਗਯਾਨ ਗਯਾਨ ਕਹੈ ਗਯਾਨ ਹੂੰ ਨ ਹੋਤ ਕਛੁ
ਜਬ ਲਗ ਗੁਰ ਗਯਾਨ ਅੰਤਰਿ ਨ ਪਾਈਐ ।
ਤੈਸੇ ਗੁਰੁ ਧਯਾਨ ਕਹੈ ਗੁਰੁ ਧਯਾਨ ਹੂੰ ਨਾ ਪਾਵਤ
ਜਬ ਲਗ ਗੁਰੁ ਦਰਸ ਜਾਇ ਨ ਸਮਾਈਐ ॥

(ਕ. ਭਾ. ਗੁ. /੫੪੨)

ਕੋਈ ਗਾਵੈ ਰਾਗੀ ਨਾਦੀ ਬੇਦੀ ਬਹੁ ਭਾਤਿ ਕਰਿ
ਨਹੀਂ ਹਰਿ ਹਰਿ ਭੀਜੈ ਰਾਮ ਰਾਜੇ ॥
ਜਿਨਾ ਅੰਤਰਿ ਕਪਟੁ ਵਿਕਾਰੁ ਹੈ
ਤਿਨਾ ਰੋਇ ਕਿਆ ਕੀਜੈ ॥

(ਪੰਨਾ-੪੫੦)

ਪੂਛਤ ਪਥਿਕ ਤਿਹ ਮਾਰਗ ਨ ਧਾਰੈ ਪਗਿ
ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੈ ਦੇਸ ਕੈਸੇ ਬਾਤਨ ਸੇ ਜਾਈਐ ।
ਪੂਛਤ ਹੈ ਬੈਦ ਖਾਤ ਆਖਤਿ ਨ ਸੰਜਸ ਸੈ
ਕੈਸੇ ਮਿਟੈ ਰੋਗੁ ਸੁਖ ਸਹਜਿ ਸਮਾਈਐ ।
ਪੂਛਤ ਸੁਹਗਨਿ ਹੈ ਕਰਮਿ ਦੁਹਾਗਨਿ ਕੈ
ਰਿਦੈ ਬਿਭਚਾਰ ਕਤ ਸਿਹਜਾ ਬੁਲਾਈਐ ।
ਗਾਇ ਸੁਨੈ ਆਂਧੇ ਮੀਚੈ ਪਾਈਐ ਨ ਪਰਮਪਦੁ
ਗੁਰੁ ਉਪਦੇਸ ਗਹਿ ਜੋ ਲੌ ਨ ਕਮਾਈਐ ॥

(ਕ. ਭਾ. ਗੁ. ੪੩੯)

ਪਿਛਲੇ ਜਨਮਾਂ ਵਿਚ ਮਾਇਆ ਦੇ ਅਟੁੱਟ ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਸਾਡੇ —

ਮਨ
ਤਨ
ਚਿਤ
ਬੁਧੀ
ਅੰਤਹਿਕਰਨ

ਵਿਚ 'ਦੂਜਾ ਭਾਉ' ਰਚ-ਮਿਚ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ —

'ਦੂਜਾ ਭਾਉ' ਹੀ

ਸਾਡਾ

ਜੀਵਨ ਰੂਪ

ਬਣ ਚੁਕਿਆ ਹੈ —

ਮਾਇਆ ਮੋਹਿ ਹਰਿ ਸਿਉ ਚਿਤ੍ਰ ਨ ਲਾਗੈ ॥

ਦੂਜੇ ਭਾਇ ਘਣਾ ਦੁਖੁ ਆਗੈ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੦੫੨)

ਹਉਮੈ ਵਿਚਿ ਸਭੁ ਜਗੁ ਬਉਰਾਨਾ ॥

ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਨਾ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੫੯)

ਧੰਧਾ ਕਰਤਿਆ ਨਿਹਫਲੁ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ ॥

ਸੁਖਦਾਤਾ ਮਨਿ ਨ ਵਸਾਇਆ ॥

(ਪੰਨਾ-੬੪੪)

ਮਨੁ ਕਠੋਰੁ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਲਾਗਾ ॥

ਭਰਮੇ ਭੁਲਾ ਫਿਰੈ ਅਭਾਗਾ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੦੬੧)

ਜਗਤੁ ਅਗਿਆਨੀ ਅੰਧੁ ਹੈ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਕਰਮ ਕਮਾਇ ॥

ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਜੇਤੇ ਕਰਮ ਕਰੇ ਦੁਖੁ ਲਗੈ ਤਨਿ ਧਾਇ ॥

(ਪੰਨਾ-੫੯੩)

ਇਨ੍ਦ ਮਾਇਆ ਜਗਦੀਸ ਗੁਸਾਈ ਤੁਮਰੇ ਚਰਨ ਬਿਸਾਰੇ ॥

ਕਿੰਚਤ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨ ਉਪਜੈ ਜਨ ਕਉ ਜਨ ਕਹਾ ਕਰਹਿ ਬੇਚਾਰੇ ॥ (ਪੰਨਾ-੮੫੭)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡਾ ਮਨ —

ਦੈਵੀ ਗੁਣਾਂ

ਦੈਵੀ ਰੁਚੀਆਂ

ਸ਼ਰਧਾ-ਭਾਵਨੀ

ਦੈਵੀ ਰਸ

ਆਦਿ ਤੋਂ ਕੋਰਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜੀਵ ਦੀ ਇਸ ਨਿਘਰਦੀ ਅਵੱਸਥਾ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਨ ‘ਦੂਜਾ ਭਾਉ’ ਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਮਟਰੋੜ ਹੋਏ ਮਨ ਵਿਚ —

ਸੰਗਤ ਕਰਨ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੁਨਣ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਮਝਣ
ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰਨ

ਲਈ ਰੁਚੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ, ਖਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ!

ਅਸੀਂ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਸੁਣਦੇ ਵੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਓਪਰੇ
ਜਿਹੇ ਮਨ ਨਾਲ 'ਹਾਮੀ' ਭਰ ਛਡਦੇ ਹਾਂ —

ਗੁਰਮਤਿ ਸੁਨਿ ਕਛੁ ਗਿਆਨੁ ਨ ਉਪਜਿਓ

ਪਸੁ ਜਿਉ ਉਦਰੁ ਭਰਉ ॥

(ਪੰਨਾ-੯੮੫)

ਜਦ ਸਾਡਾ ਮਨ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਭੁੱਲਕੇ ਦੂਜੇ ਭਾਉ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ
ਮਾਇਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨੀਵੇਂ ਅਉਗਣਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ —

ਗ੍ਰਹਿਣ

ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡਾ ਮਨ ਮਾਇਕੀ ਅਉਗੁਣਾਂ ਦਾ ਮੁਜੱਸਮ ਅਥਵਾ ਅਉਗੁਣਾਂ ਦਾ
ਸਰੂਪ ਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ —

ਹਰਿ ਸਾਜਨੁ ਪੁਰਖੁ ਵਿਸਾਰਿ ਕੈ ਲਗੀ ਮਾਇਆ ਧੋਹੁ ॥

ਪੁਤ੍ਰੁ ਕਲਤ੍ਰੁ ਨ ਸੰਗਿ ਧਨਾ ਅਵਿਨਾਸੀ ਓਹੁ ॥

ਪਲਚਿ ਪਲਚਿ ਸਗਲੀ ਝੂਠੈ ਧੰਧੈ ਮੋਹੁ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੩੩)

ਮਾਇਆ ਮੋਹਿ ਨਟਿ ਬਾਜੀ ਪਾਈ ॥

ਮਨਮੁਖ ਅੰਧ ਰਹੇ ਲਪਟਾਈ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੩੦)

ਅਨਿਕ ਜਨਮ ਬੀਤੀਅਨ ਭਰਮਾਈ ॥

ਘਰਿ ਵਾਸੁ ਨ ਦੇਵੈ ਦੁਤਰ ਮਾਈ ॥੩॥

ਦਿਨੁ ਰੈਨਿ ਅਪਨਾ ਕੀਆ ਪਾਈ ॥

ਕਿਸੁ ਦੇਸੁ ਨ ਦੀਜੈ ਕਿਰਤੁ ਭਵਾਈ ॥੪॥

(ਪੰਨਾ-੨੪੫)

ਭੂਲਿਓ ਮਨੁ ਮਾਇਆ ਉਰਝਾਇਓ ॥

ਜੋ ਜੋ ਕਰਮ ਕੀਓ ਲਾਲਚ ਲਗਿ ਤਿਹ ਤਿਹ ਆਪੁ ਬੰਧਾਇਓ ॥ (ਪੰ.-੨੦੨)

ਐਸੇ 'ਦੂਜੇ ਭਾਉ' ਵਾਲੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਤਸੰਗਤ ਕਰਨ ਦੀ ਰੁਚੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀ
ਨਾ ਹੀ ਉਦਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਹਿਸ਼ੀ ਕੌਮਾਂ ਰੱਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਥਵਾ ਸ਼ਖਸੀਅਤ
ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਅਨਜਾਣੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਲੋਕ ਰੱਬ ਦੀਆਂ —

ਸ਼ਕਤੀਆਂ

ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਓਟ ਅਥਵਾ ਆਸਰਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ,
ਜਿਵੇਂ ਕਿ —

ਅਗਨੀ

ਪਾਣੀ

ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤੇ

ਭੂਤ-ਪ੍ਰੇਤ

ਸਪ੍ਰ

ਬਾਂਦਰ

ਮਗਰਮੱਛ

ਪਿੱਪਲ

ਆਦਿ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੰਗਲੀ ਕੌਮਾਂ ਨੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੂਜਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਨਾਉਂ
ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਭੈ-ਭਾਵਨੀ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ-ਸੇਧ ਲੈਂਦੇ
ਹਨ। ਇਹ ਜੰਗਲੀ ਕੌਮਾਂ —

ਕੁਦਰਤੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ

ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੰਨਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਕਰਤੇ ਅਥਵਾ ਮਾਲਕ ਤੋਂ ਅਨਜਾਣੀ
ਹਨ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਲੋਕ —

ਨਾਸਤਕ-ਆਸਤਕ

ਕਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਰੱਬੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ‘ਰੱਬ’ ਨੂੰ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ (indirectly) ਜਾਂ
ਅਨਜਾਣਪੁਣੇ ਵਿਚ ਮੰਨਦੇ ਹਨ —

ਕੋਊ ਬੁਤਾਨ ਕੋ ਪੂਜਤ ਹੈ ਪਸੁ ਕੋਊ ਮਿਤਾਨ ਕੋ ਪੂਜਨ ਧਾਇਓ ॥

ਕੂਰ ਕਿਆ ਉਰਝਿਉ ਸਭਹੀ ਜਗ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਕੋ ਭੇਦੁ ਨ ਪਾਇਓ ॥

(ਸਵੱਜੇ ਪਾ: ੧੦)

ਅਸੀਂ ਸਭਿਅਕ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ —

ਟੂਣੇ ਟਿਪਣਿਆਂ ਲਈ

ਧਾਗੇ-ਤਵੀਤਾਂ ਲਈ

ਭੂਤ-ਪ੍ਰੇਤਾਂ ਨੂੰ ਵਸ ਕਰਨ ਲਈ

ਗਿਆਨ ਘੋਟਣ ਲਈ

ਵਾਹ-ਵਾਹ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ

ਭਲੇ-ਭਲੇਰੇ ਬਨਣ ਲਈ

ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਇਕੀ ਗਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ

ਮਾਇਆ ਬਟੋਰਨ ਲਈ

ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਨਜਾਇਜ਼ ਘਰੋਗੀ ਮਾਮਲੇ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਹਾਂ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਥੇ-ਅਦਬੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਇਹ ਪੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ —

ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸਰੂਪ ਹੈ

ਨਾਮ-ਰੂਪ ਹੈ

ਸ਼ਬਦ-ਰੂਪ ਹੈ

ਪ੍ਰੇਮ-ਸਰੂਪ ਹੈ

ਸਤਿ-ਸਰੂਪ ਹੈ

ਅਨਹਦ-ਧੁਨੀ ਹੈ

ਆਤਮਿਕ ਰਸ ਰੂਪ ਹੈ

ਆਤਮਿਕ ਰੰਗ ਰੂਪ ਹੈ

ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਹੈ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੈ

ਜਗਿ ਮਹਿ ਚਾਨਣ ਹੈ

ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਬਾਣੀ ਸਤਿ ਹੈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੂਝੈ ਕੋਇ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੨੭੯)

ਇਹ ਬਾਣੀ ਜੋ ਜੀਅਹੁ ਜਾਣੈ ਤਿਸੁ ਅੰਤਰਿ ਰਵੈ ਹਰਿ ਨਾਮਾ ॥ (ਪੰਨਾ-੨੯੭)

ਲੋਗੁ ਜਾਨੈ ਇਹੁ ਗੀਤੁ ਹੈ ਇਹੁ ਤਉ ਬ੍ਰਹਮ ਬੀਚਾਰ ॥ (ਪੰਨਾ-੩੩੫)

ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਹੈ ਬਾਣੀ ਵਿਚਿ ਬਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਾਰੇ ॥ (ਪੰਨਾ-੯੮੨)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਸੁ ਜਗ ਮਹਿ ਚਾਨਣੁ ਕਰਮਿ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਏ ॥ (ਪੰਨਾ-੬੭)

ਪਰ ਐਸੀ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮਾਇਕੀ 'ਦੂਜੇ ਭਾਉ' ਵਿਚ ਵਰਤ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਆਤਮਿਕ ਲਾਹੇ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਮਾਰਗਿ ਮੌਤੀ ਬੀਬਰੇ ਅੰਧਾ ਨਿਕਸਿਓ ਆਇ ॥

ਜੋਤਿ ਬਿਨਾ ਜਗਦੀਸ ਕੀ ਜਗਤੁ ਉਲੰਘੇ ਜਾਇ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੩੨੦)

ਕਿਆ ਪੜੀਐ ਕਿਆ ਗੁਨੀਐ ॥

ਕਿਆ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨਾਂ ਸੁਨੀਐ ॥

ਪੜੇ ਸੁਨੇ ਕਿਆ ਹੋਈ ॥

ਜਉ ਸਹਜ ਨ ਮਿਲਿਓ ਸੋਈ ॥

(ਪੰਨਾ-੯੫੫)

ਗਿਆਨ ਹੀਣ੍ਹ ਅਗਿਆਨ ਪੂਜਾ ॥

ਅੰਧ ਵਰਤਾਵਾ ਭਾਉ ਦੂਜਾ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੪੧੨)

ਪਾਠੁ ਪੜੈ ਨਾ ਬੂਝਈ ਭੇਖੀ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਇ ॥

(ਪੰਨਾ-੯੬੬)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈ-ਗੁਣੀ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ, 'ਦੂਜੇ-ਭਾਉ' ਦਾ ਵਰਤ-ਵਰਤਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਡੇ ਖਿਆਲ, ਵਲਵਲੇ ਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵੀ ਅਤਿ ਨੀਵੇਂ ਦਰਜੇ ਅਥਵਾ ਸਤਹ (wave-length) ਦੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਖਿਆਲਾਂ ਅਥਵਾ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸਤਹ ਵਿਚਕਾਰ ਅਤਿਅੰਤ —

ਪਾੜਾ

ਫਾਸਲਾ

ਅੰਤਰ

ਵਿੱਥ

ਦੂਰੀ

ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨੀਵੇਂ ਤੇ ਦੂਜੇ ਭਾਉ ਦੀ ਰੰਗਤ ਕਾਰਨ ਮੈਲੇ ਹੋਏ ਮਨ ਦੀ ਉੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਆਤਮਿਕ-ਸਤਹ (divine wave length) ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ —

ਸੰਗਤ

ਸਾਂਝ

ਲੇਵਾ-ਦੇਵੀ

ਇਕ-ਸੁਰਤਾ

ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ।

ਚਲਦਾ

© ਸਭ ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ।

ਏਸੇ ਕਲਮ ਦੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰੁ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ 132 ਲੇਖ (13 ਕਿਤਾਬਾਂ) ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਾਂ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਤਰਜਮਾ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਲੇਖ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਹਨ।

ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਨਾਮ-ਅਭਿਆਸ ਕਮਾਈ ਦੇ ਅੱਠ ਦਿਨਾਂ ਜਪ-ਤਪ ਸਮਾਗਮ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬ੍ਰਹਮ-ਬੁੰਗਾ, ਪਿੰਡ ਦੋਦੜਾ ਵਿਖੇ ਮਾਰਚ, ਸਤੰਬਰ ਅਤੇ ਦਸੰਬਰ (20-30) ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਜੂਨ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ, ਦੱਖਣੀ ਬਾਈਪਾਸ ਦੋਰਾਹਾ ਵਿਖੇ ਹਰ ਸਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ, ਦੱਖਣੀ ਬਾਈਪਾਸ ਦੋਰਾਹਾ ਵਿਖੇ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਮਾਗਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ 15-15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅਰਸੇ ਬਾਅਦ, ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਸਮਾਗਮ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪਿੰਡ ਦੋਦੜਾ, ਬੁਢਲਾਡਾ-ਸੁਨਾਮ, ਬਰਾਸਤਾ (ਵਾਈਆ) ਜਖੇਪਲ ਲਿੰਕ ਰੋਡ ਤੇ ਹੈ। ਚਾਹਵਾਨ ਸੱਜਣ ਇਹ ਲੇਖ ਅਤੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਤੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ:-

Website : www.brahmbungadodra.org

E-mail : info@brahmbungadodra.org

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ

ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਦੋਦੜਾ

ਤਹਿਸੀਲ-ਬੁਢਲਾਡਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ (ਪੰਜਾਬ)

ਫੋਨ : 073074-55097, 01652-255097, 99149-55098

❖ ਸ਼ਾਖਾ ❖

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ (ਦੋਦੜਾ)

ਦੱਖਣੀ ਬਾਈ ਪਾਸ, ਦੋਰਾਹਾ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਪੰਜਾਬ

ਫੋਨ : 073074-55098, 01628-258697, 099149-55098

❖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ❖

ਸੈਕ੍ਰੈਟਰੀ, ਬ੍ਰਹਮ-ਬੁੰਗਾ ਟ੍ਰਸਟ (ਰਜਿ.)

ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਦੋਦੜਾ

ਤਹਿਸੀਲ-ਬੁਢਲਾਡਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ (ਪੰਜਾਬ)

ਫੋਨ : 73074-55096